

Kristín Einarsdóttir

26. maí 1992

UMHVERFISMÁL OG EES

Í samningnum er fjallað um umhverfismál í 73. - 75. gr. Í 75. gr. er tekið fram að samningsaðilar geti látið strangari varúðarráðstafanir halda gildi sínu eða gripið til þeirra „enda samsýmist þær samningi þessum.“ Í XX viðauka eru talðar upp tilskipanir EB-ráðsins um varúðarráðstafanir sem eiga að gilda á EES, samtals 38 tilskipanir. Af þeim hefur Ísland tímabundnar undanþágur frá 13 þeirra til 1. jan. 1995. Er þar einkum um að ræða:

- * losun ýmissa efna út í vatn
- * hreinsun skólps frá þéttbýli
- * viðmiðunarmörk fyrir loftgæði
- * losun efna út í andrúmsloft m.a. frá iðjuverum og sorpbrennslum sveitarfélaga.

Í upphafi voru EFTA-ríkin með kröfur á sviði umhverfismála. Þau vildu óhindrað geta sett strangari kröfur en lágmarkskröfur án þess að það yrði túlkað sem hindrun í viðskiptum (sbr. „samrýmist samningi þessum“). Í stað undanþága er komið almennt öryggisákvæði sem að flestra mati verður erfitt að nota vegna ákvæða um að ekki megi hindra viðskipti. Samkvæmt samningnum er ekki einhliða hægt að setja á umhverfisgjöld.

Umhverfissamtök frá EFTA-löndum (Landvernd frá Íslandi) lýstu yfir áhyggjum sínum vegna EES-samnings í fréttatilkynningu 20 mars 1991. Þau telja hættu á að umhverfisstaðlar muni lækka í EFTA-löndunum og minnka möguleikana á að einstök lönd geti haft strangari umhverfisverndarkröfur en gilda í nágrannalöndunum.

Hætta er á að EES-samningur geti haft í för með sér:

- * flutninga með úrgang (eins og hverja aðra vöru). Áætlað hefur verið að 150 milljón tonn af úrgangi falli til í EB-ríkjum þar af 25 M tonn hættulegur. Ekki hægt að óbreyttu að eyða í EB-ríkjum.
- * minni „umhverfisgæði“ framleiðsluvara
- * vegna samræmingar skatta verði erfiðara að hafa áhrif til umhverfisvænna aðgerða m.a. að nota mengunarfría orku. Veruleg aukning SO₂ og NO_x (8-9% og 12-14%) með tilheyrandí súru regni.
- * aukna landflutninga sem leiða til aukins álags á umhverfið (sbr. þrasið um flutninga um Alpana). Áætluð aukning 30-50%.

Áhrifin eru bæði bein þ.e. vegna ákvæða samningsins en einnig vegna afleiðinga aukinnar samkeppni og kröfu um aukinn hagvöxt (hefðbundnir hagvaxtareikningar taka ekki tillit til eyðingar auðlinda og mengunaráhrifa).

Alþjóða samvinna er nauðsynleg í umhverfismálum. Samvinna við EB-ríki hefur verið nokkur á þessu sviði. Ísland hefur verið aftarlega á merinni á ýmsum sviðum umhverfismála og þarf að taka sig á í þeim efnunum. Undanþágur í EES-samningi tala sínu máli. Samvinna á sviði umhverfismála við allar þjóðir er nauðsynleg hvort sem verður af EES eða ekki.